

ע"פ 4074/18 - פלוני נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 4074/18

לפני:

כבוד השופט נ' הנדל
כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר

המערער:

פלוני

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער
בירושלים בת"פ 60123-11-17 מיום 11.4.2018
שניתן על ידי כב' השופט אלכסנדר רון

תאריך הישיבה:

כ"ח בסיון התשע"ט (1.7.2019)

בשם המערער:

עו"ד דוד הלוי

בשם המשיבה:

עו"ד אפרת גולדשטיין

בשם שירות המבחן לנוער:

הגב' טלי סמואל

פסק-דין

השופט י' אלרון:

עמוד 1

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי לנוער בירושלים (השופט א' רון) בת"פ 60123-11-17 מיום 11.4.2018 בגדרו הושת על המערער עונש של 4 שנות מאסר בפועל, ולצדו הופעל בחופף עונש מאסר מותנה בן 3 חודשים אשר נגזר עליו במסגרת ת"פ 63151-03-15; עונש של 6 חודשי מאסר על תנאי למשך שנתיים; פסילה מקבלת רישיון נהיגה למשך שנתיים; וכן תשלום פיצויים למתלונן בסך 10,000 ש"ח.

כתב האישום

2. כמתואר באישום הראשון בכתב האישום, בחמש הזדמנויות שונות במהלך שנת 2017 פנה המערער, שהיה קטין במועדים הרלוונטיים לכתב האישום, אל המתלונן באמצעות שיחות טלפון ומסרונים ודרש ממנו באיומים כי ימסור לו סכומי כסף הנעים בין 300 ל-1,000 ש"ח.

בין היתר, איים המערער על המתלונן כי יהרוג אותו וישרוף את ביתו אם לא יעביר לידיו את הכספים אותם דרש, ובהזדמנות אחת אף דרש כי ימסור לו מספר טלפון של בחורה מסוימת וכי "יזמין" עבורו "נערת ליווי".

בתגובה לפניית אלו ניסה המתלונן להסביר למערער כי אין בידיו את סכומי הכסף אותם הוא דורש ואף התחנן כי יניח לו לנפשו, אך המערער עמד על דרישותיו.

כתוצאה ממעשי המערער הניח המתלונן בארבע הזדמנויות שונות סכומי כסף הנעים בין 200-500 ש"ח במקום הסמוך לביתו, ואלו נלקחו על ידי המערער זמן מה לאחר שהונחו שם. בסך הכל נטל המערער מהמתלונן סכום של 1,300 ש"ח.

3. על פי האישום השני בכתב האישום, במהלך חודש נובמבר 2017 קשר המערער קשר עם נאשם נוסף (להלן גם: השותף, וביחד גם: השותפים) להגיע לבית המתלונן ולדרוש ממנו סכומי כסף שונים. השניים סיכמו כי יכו את המתלונן אם יסרב למסור להם כסף. כמתואר להלן, המערער והנאשם הנוסף עשו כן במספר הזדמנויות שונות.

ביום 15.11.17 הגיעו השותפים לביתו של המתלונן ודרשו ממנו סכום של 850 ש"ח. המתלונן השיב כי הוא זקוק למספר ימים כדי להשיג את סכום הכסף הנדרש. בתגובה, לקח המערער את ארנקו בכוח הוציא ממנו סכום של 1,400 ש"ח ואיים עליו שלא יספר על כך, בעודו מוציא סכין מכיסו. בשלב זה עזבו השותפים את המקום ולאחר זמן מה חילקו ביניהם באופן שווה את סכום הכסף אותו נטלו.

בחלוף ארבעה ימים הגיעו השותפים פעם נוספת לביתו של המתלונן. לאחר שהמתלונן פתח את דלת ביתו, דחף אותו המערער וסטר לו פעמיים בפניו. משהסביר המתלונן למערער כי אין בידיו כסף, החל הלה לחפש אחר כסף בביתו. בשל פחדו מהשותפים מסר המתלונן לשותפים סכום של 220 ש"ח, והמערער הזהירו שלא יספר על כך לאיש. השותפים עזבו את המקום וחילקו ביניהם באופן שווה את הכסף.

בהמשך אותו יום פנה המערער למתלונן פעם נוספת ודרש כי ימסור לידיו סכום נוסף של 1,000 ש"ח. למחרת

היום פנה המערער למתלון והזכיר לו כי קבעו להיפגש באותו הערב וכי עליו להעביר לו 1,500 ש"ח.

עודבאותו היום יצר המערער קשר עם המתלון, בשיחות טלפון ובמסרונים, ודרש ממנו את הכסף תוך הפעלת מסכת איומים ולחצים. בסופו של דבר הודיע המתלון כי הצליח להשיג סכום של כ-300-400 ש"ח והשלושה קבעו מקום מפגש.

כאשר נפגשו, הורה המערער למתלון לשלם עבור נסיעתו יחד עם השותף במונית, בסך 50 ש"ח, ולאחר מכן דרשו ממנו להעביר לידיהם את סכום הכסף שהביא עימו, בסך 350 ש"ח. המערער ושותפו חיפשו את ארנקו של המתלון על בגדיו תוך שאיימו עליו כי יקבל מכות.

בשלב זה הגיעו שוטרים למקום והמערער ניסה להימלט מהמקום בריצה. במהלך בריחתו זרק המערער את הטלפון הנייד אשר היה ברשותו ואת הכסף אשר קיבל מהמתלון ובעת מעצרו נתפסה בידיו סכין שלופה.

כמו כן בסמוך למעצרו מחק המערער את כל ההתכתבויות בטלפון הנייד שלו בינו לבין המתלון.

ההליך בבית המשפט קמא

4. בגין ביצוע מעשים אלו הורשע המערער על פי הודייתו במסגרת הסדר טיעון בביצוע 2 עבירות של שוד בנסיבות סעיף 402(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); עבירה של ניסיון שוד בנסיבות מחמירות, לפי סעיף 403 סיפא לחוק העונשין; 8 עבירות של סחיטה באיומים, לפי סעיף 428 לחוק העונשין; 2 עבירות של החזקת אגרופן או סכין שלא כדין, לפי סעיף 186 לחוק העונשין; עבירה של הפרעה לשוטר בשעת מילוי תפקידו, לפי סעיף 275 לחוק העונשין; ובעבירה של שיבוש הליכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

כמו כן במסגרת הסדר הטיעון הורשע המערער על יסוד הודייתו בחמישה כתבי אישום נוספים אשר צורפו להליך. כתבי אישום אלו ייחסו למערער בין היתר עבירות של שימוש בסמים לצריכה עצמית; פריצה; גניבה; תקיפה וחבלה ממשית בנסיבות מחמירות; איומים; נהיגה ללא רישיון בתוקף; וכן שימוש ברכב ללא רשות ונהיגה בדרך רשלנית.

5. בית משפט קמא הורה על הכנת תסקיר עונש בעניינו של המערער, ומתסקיר קצינת המבחן לנוער מיום 12.3.2018 עלה כי למערער עבר פלילי בגינו אף ריצה עונש מאסר בפועל, וכי הוא לא הצליח להתמיד במסגרות שיקומיות שונות. על פי התרשמותו של שירות המבחן, המערער מצוי "בסיכון אישי ועברייני גבוה לעצמו ולסביבה". משכך, לא בא שירות המבחן בהמלצה טיפולית בעניינו, והומלץ על "ענישה מוחשית ומרתיעה" כדי למנוע ממנו מעורבות חוזרת בפלילים.

6. לבית המשפט קמא הוגש גם תסקיר נפגע עבירה מיום 13.3.2018, בגדרו תוארה הפגיעה החמורה שנגרמה למתלון כתוצאה ממעשיו של המערער והנאשם הנוסף, ובכלל זה מצוקה ממשית, תחושות לחץ נפשי, חרדה ו"אימת מוות" המלוות אותו מאז האירועים. לנוכח "תמונת הנזקים הקשה" הומלץ על פיצוי כספי משמעותי למתלון.

גזר דינו של בית משפט קמא

7. בגזר דינו קבע בית המשפט כי מסוכנותו של המערער "רבה ומתמשכת" ובהתאם על העונש שיוטל עליו לשקף הן את עקרון ההלימה והן שיקולי הרתעה אישית.

עוד ציין בית משפט לחומרא כי מהמערער נשקפת מסוכנות רבה לנוכח המעשים שבגינם הורשע, הפנה לצירוף התיקים בהם הורשע כחלק מההליך שלפנינו, ולהרשעותיו הקודמות, בכלל זה עונש המאסר בפועל אותו ריצה.

לצד זאת, קבע בית המשפט כי "השיקול האחד והיחיד" שיש לזקוף לטובת המערער טמון בהודייתו בכתב האישום, וכי שיקול זה צריך לבוא לידי ביטוי בכך שעונש המאסר המותנה התלוי ועומד נגד המערער יופעל בחופף לעונש המאסר בפועל אשר יוטל עליו בתיק זה.

8. לנוכח כל זאת הטיל בית משפט קמא על המערער עונש של 4 שנות מאסר בפועל, ועונשים נוספים המפורטים בפסקה 1 לעיל.

תמצית טענות הצדדים

9. בנימוקי הערעור ובדיון בעל-פה שנערך לפנינו טען בא-כוח המערער כי שגה בית משפט קמא משהטיל על המערער עונש "קיצוני וחמור", כלשונו.

נטען כי בית משפט קמא לא ייחס משקל מספיק בעת גזירת העונש לגילו הצעיר של המערער בעת ביצוע העבירות ולנסיבותיו האישיות מהן עולה, כך נטען, כי הוא "מתמודד עם קשיים רגשיים ונפשיים שונים".

בא-כוח המערער הוסיף וטען כי העונש אשר הוטל על המערער חורג באופן קיצוני מרמת הענישה המקובלת במקרים דומים, וכי חסרה בפסק דינו של בית משפט קמא "הנמקה של ממש", כהגדרתו, מדוע הושת על המערער העונש שנגזר עליו.

לבסוף נטען כי יש להקל בעונשו של המערער אף לנוכח עיקרון אחידות הענישה, שכן על שותפו לכתב האישום לא הוטל עונש הכולל רכיב ענישה של מאסר בפועל.

10. מנגד, טענה בא-ת-כוח המשיבה כי אין להקל בעונשו של המערער ההולם את חומרת מעשיו ואת מסוכנותו הרבה, כעולה מתיאור המעשים בכתב האישום; מהרשעותיו בעבירות רבות ב-5 כתבי אישום נוספים אשר צורפו להליך זה; ומתסקירי שירות המבחן בעניינו.

בהקשר אחרון זה הודגש כי כעולה מהתסקיר המשלים אשר הוגש לנו ביום 12.6.2019 המערער לא נטל אחריות מלאה על מעשיו ולא הפנים את חומרתם.

11. במהלך הדיון בערעור התברר כי המערער טרם שילם את הפיצוי אשר נפסק כי עליו לשלם למתלונן.

לנוכח זאת, החלטנו בתום הדיון כי התיק יועבר לדיון בפני הרכב במועד מאוחר יותר, וזאת על מנת לאפשר למערער להפקיד את סכום הפיצויים בקופת בית המשפט.

משהפקיד המערער את סכום הפיצוי בקופת בית המשפט, החלטנו כי אין צורך עוד בדיון נוסף.

דיון והכרעה

12. ככלל אין זו מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שהושת על ידי הערכאה הדיונית אלא אם כן העונש שנגזר סוטה באופן מהותי ממדיניות הענישה המקובלת. אולם במקרה דנן אנו סבורים כי עניינו של המערער מצדיק את התערבותנו במידת העונש שנגזר עליו(ראו והשוו: ע"פ 27/17 בסל נ' מדינת ישראל (12.12.2017); להלן: ענייבסל).

לגישתנו, העונש אשר הטיל בית משפט קמא על המערער בגין העבירות בהן הורשע - אף בהתחשב בהרשעותיו הנוספות בגין כתבי האישום אשר צורפו להליך זה - הוא עונש חמור יתר על המידה ואינו משקף את האיזון הראוי בין מכלול שיקולי הענישה הרלוונטיים בעניינו של המערער כפי שיובהר בהמשך.

13. יש מידה רבה של צדק בדברי בא-כוח המערער כי היה על בית משפט קמא ליתן הנמקה רחבה יותר של מכלול השיקולים שהביאו אותו לגזור את דינו של המערער כפי שגזר.

אמנם, בהתאם לקבוע בסעיף 40טו(א) לחוק העונשין הוראות תיקון 113 אינן חלות על ענישת קטין, אולם כאמור בסעיף 40טו(ב) בית המשפט רשאי להתחשב בעקרונותיו המנחים של תיקון זה תוך התאמתם לקביעת עונשו של קטין.

מן הראוי הוא כי "רוחו" של התיקון תחול גם על גזרי דינם של קטינים, באופן שכלל רצוי כי בתי המשפט יתחשבו במידה מסוימת במדיניות הענישה הנוהגת במקרים בעלי נסיבות דומות בבואם לגזור עונשו של נאשם שהוא קטין וכך אף היה נכון וראוי לנהוג לפני התיקון (ראו והשוו: ע"פ 5355/14 פלוני נ' מדינת ישראל (27.10.2015); ע"פ 1569/13 כריים נ' מדינת ישראל (13.1.2015)).

משכך, טוב היה עושה בית משפט קמא לו היה נדרש במסגרת גזר דינו למדיניות הענישה הנוהגת במקרים בעלי

נסיבות דומות למקרה שלפניו והיה בוחן לאורחא העונש ההולם למעשי המערער. יש לשער כי אילו היה נוהג כך לא היה מחמיר בעונשו של המערער יתר על המידה (ראו והשוו: ע"פ 6461/11 יאסין נ' מדינת ישראל פסקה 10 (22.1.2014)).

14. זאת ועוד, נדמה כי בית משפט קמא ייחס משקל מצומצם בלבד להיותו של המערער קטין בעת מועד ביצוע העבירות, ואף מסיבה זו מוצדק להפחית מעונשו.

אף שקטינות כשלעצמה אינה מעניקה חסינות מפני השתת עונש מאסר בפועל בנסיבות המצדיקות זאת, הרי שעל פי התפיסה המשפטית הנוהגת מדובר בשיקול משמעותי אשר צריך להילקח בחשבון בעת גזירת עונשו של נאשם שהיה קטין בעת ביצוע העבירות (ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני (8.3.2009)).

כך, בעבירות שבוצעו על ידי קטינים הנחת המוצא היא כי נקודת האיזון בין שיקולי גמול והרתעה ושיקולי שיקום נוטה לטובת שיקולי השיקום במובן זה שיינתן משקל רב לאפשרות שיקומו ושילובו מחדש של הקטין בחברה ולנסיבותיו האישיות (וראו: ע"פ 7228/11 פלוני נ' מדינת ישראל (4.4.2012); ע"פ 7350/12 פלוני נ' מדינת ישראל (14.1.2013)).

אין להתעלם מהאמור בתסקירי שירות המבחן לפיו המערער לא התמיד בעבר בהליכים טיפוליים ושיקומיים שונים, למרות מאמציהם של רשויות הרווחה בעניינו. משכך, ולנוכח חומרת מעשיו והצורך בהרתעתו, אין ספק כי עונשו של המערער צריך לכלול רכיב ענישה של מאסר בפועל. על אף זאת, בנסיבות העניין, לא ננעלה הדלת מפני סיכויי שיקומו של המערער, ולכך יש לתת ביטוי בקביעת מידת העונש.

15. אף להודייתו של המערער בעבירות המיוחסות לו במסגרת הסדר טיעון מקיף אשר כלל את כתב האישום בעניין שלפניו ו-5 כתבי אישום נוספים יש ליתן משקל בקביעת מידת העונש, מעבר למשקל שניתן לה על ידי בית המשפט קמא

16. ולבסוף, מצאנו טעם מסוים גם בטענת המערער לפיה עיקרון אחדות הענישה תומך אף הוא בהקלה מסוימת בעונשו.

על פי עקרון אחדות הענישה, המהווה עיקרון יסודי בשיטתנו המשפטית, במצבים דומים מבחינת אופי העבירות ונסיבותיהם האישיות של הנאשמים ראוי להחיל, במידת האפשר, שיקולי ענישה דומים. עיקרון זה מקבל משנה תוקף מיוחד שעה שמדובר בנאשמים המורשעים בגדרה של אותה פרשה (וראו: עניין בסל לעיל; ע"פ 5590/16 נתשה נ' מדינת ישראל פסקה 44 (17.1.2018)).

עיון השוואתי בין העונש אשר הוטל על המערער לבין העונש שהוטל על שותפו במקרה דנן מלמד כי לא מתקיים יחס אחיד בין העונשים. כך, בעוד שעל המערער הושת כאמור עונש מאסר בפועל בן 4 שנים, שותפו כלל לא הורשע בעבירות המיוחסות לו, ונגזר עליו לרצות עבודות שירות לתועלת הציבור בהיקף של 200 שעות ולשלם פיצויים

למתלון בסך 10,000 ש"ח בלבד.

לא נעלמה מעיננו העובדה כי קיים שוני משמעותי בין חלקו של המערער בפרשה לחלקו של השותף. אכן, המערער הורשע בעבירות רבות של סחיטה באיומים בגין מעשים אשר שותפו כלל לא הואשם בהם, וחלקו בפרשה פחות משל המערער. יחד עם זאת, דעתנו אינה נוחה מהפער בין עונשו של המערער לעונשו של שותפו אשר לקח חלק פעיל בשוד מזוין ובניסיון נוסף לביצוע שוד בנסיבות מחמירות.

17. לנוכח כל האמור הגענו למסקנה כי דין הערעור על חומרת העונש להתקבל, במובן זה שעונש המאסר שהוטל על המערער יופחת ל-3 שנים, בניכוי ימי מעצרו – הכול כפי שמפורט בגזר דינו של בית משפט קמא. יתר רכיבי הענישה יותרו על כנם.

ניתן היום, י"ט בתמוז התשע"ט (22.7.2019).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט